

УДК 330.322

Ю. Г. Гришаєва

КОНЦЕПЦІЯ ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ В КОНТЕКСТІ УПРАВЛІННЯ НАЦІОНАЛЬНОЮ ЕКОНОМІКОЮ

***Анотація.** Визначено місце оцінювання інвестиційної привабливості в управлінні економічною ситуацією. Наведено основні підходи до оцінювання інвестиційної привабливості національної економіки в контексті її збалансованого розвитку. Приділено значну увагу регіональному аспекту.*

***Ключові слова:** оцінювання інвестиційної привабливості, економічне зростання, збалансований розвиток, управління національною економікою.*

***Summary.** The role of an estimation of the investment appeal in managing of economic situation is defined. The main approaches to the estimation of national economy's investment appeal in a context of its balanced development are given. The considerable attention is given to the regional aspect.*

***Key words:** the estimation of investment appeal, an economic growth, a balanced development, a management of national economy.*

Постановка проблеми. Розкриття закономірностей функціонування складних економічних систем при вирішенні проблем активізації інвестиційних процесів неможливе без застосування багатоаспектного підходу до визначення структурних елементів таких систем, що спирався би на сучасну еволюційну парадигму розвитку національної економіки в умовах прояву фінансово-економічної кризи та ресурсних обмежень. Функціонування економіки у згаданих умовах передбачає формування механізму управління інвестиційною діяльністю, що визначав би цей фактор як пріоритетний та був направлений на реалізацію поставленої мети — прискорення темпів економічного розвитку. Оскільки на рівень інвестиційної привабливості впливає низка чинників, що визначають умови інвестування, від оперативності оцінювання цих умов і врахування їх впливу залежить обґрунтованість управлінських рішень.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженню впливу інвестицій на розвиток економіки присвячено доробки всесвітньовідомих вчених, таких як Дж. Даннінг, М. Портер, С. Хаймер, С. Вінтер та ін. Зв'язок між інвестиційною активністю та економічним розвитком висвітлено в роботах вітчиз-

няних та іноземних науковців сучасності, зокрема І. А. Грицаєнка [1], В. Ф. Беседіна, А. С. Музиченка [2], Е. Дабла-Норріс [3], Р. Ф. Кампоса [4], С. М. Кожемякіної [5]. Питання ідентифікації чинників інтенсифікації інвестиційних процесів та окремих аспектів оцінювання інвестиційної привабливості розкрито в працях А. В. Гриньова, К. П. Покатаєвої [6], О. К. Малютіна [7], О. В. Носової [8]. Незважаючи на ґрунтовність досліджень, оцінювання інвестиційної привабливості розглядається здебільшого відокремлено від основних функцій в межах управління національною економікою, що викликає необхідність подальшої розробки цього питання.

Метою статті є обґрунтування концептуального підходу до оцінювання інвестиційної привабливості в контексті управління національною економікою.

Виклад основного матеріалу. Створення сприятливих умов для пожвавлення інвестиційної активності сьогодні є пріоритетним завданням кожної країни, а оцінювання інвестиційної привабливості — передумовою прийняття ефективних управлінських рішень. Саме в процесі оцінювання починають діяти важелі механізму

© Ю. Г. Гришаєва, 2012

управління — засоби, що приводять економічну систему до стану, який відповідає умовам поставленої мети. Отже, однією з головних умов ефективного реалізації функцій управління є розробка та впровадження ідеології розвитку національної економіки, яка би базувалася на інтенсифікації процесів інвестування через реалізацію комплексного оцінювання інвестиційної привабливості. Це дозволяє розглядати оцінювання інвестиційної привабливості, в результаті якого формується об'єктивний погляд на глибинні процеси, що від-

буваються між елементами складних економічних систем, як ключовий інструмент реалізації функцій управлінської діяльності.

Зупинимося детальніше на взаємозв'язку оцінки з основними функціями управління. Оскільки віднесення останніх до елементів системи управління вже саме по собі є предметом окремого дослідження, розглянемо їх у сукупності, наведеній В. Василенко [9]. При цьому скорегуємо функції управлінської діяльності за основними етапами управління (рис. 1).

Рис. 1. Схема взаємозв'язку між оцінкою та основними функціями управління (розроблено автором)

Слід підкреслити всеосяжний характер контролю та його тісний зв'язок із функцією регулювання, що направлений на корегування системи управління відповідно до виявлених відхилень усередині системи. Підґрунтям реального контролю є функції моніторингу та обліку, здійснення яких дозволяє виявляти відповідність стану об'єкта бажаному результату. Інструментом реалізації функції контролю є оцінка поточного стану об'єкта управління, що завдає вектор коригуванню системи управління. Таким чином, оцінка є складовою управління, найтіснішим чином пов'язаною з реалізацією його функцій, зокрема регулювання та контролю.

Слід зауважити, що в економіці оцінка ототожнюється з процесом оцінювання. Однак між цими термінами існує відмінність: оцінка, хоча вона й передбачає процес чисельного вираження, є *кінцевим* кількісно вираженим параметром, а оцінювання — це власне *процес*, що направлений на надання певному явищу чисельного вираження. Враховую-

чи, що «процес» (від лат. process — просування вперед) — це сукупність низки послідовних дій або операцій, оцінювання як процес є сукупністю взаємозалежних, послідовних та розташованих у певному порядку дій (елементів), спрямованих на отримання результату. Під цим кутом зору оцінювання має властивості системи, що відповідає всім принципам її функціонування: заборона на розгляд системи як простого поєднання її елементів; врахування сукупного ефекту; розгляд системи в контексті обліку внутрішніх та зовнішніх зв'язків. Згідно з цим, оцінювання не можна відокремлено розглядати й від аналізу ситуації, дослідження умов зовнішнього та внутрішнього середовищ. При цьому процес оцінювання слід розглядати як функціонування системи оцінювання.

На рис. 2 наведена методика оцінювання інвестиційної привабливості, що як система визначених, взаємозалежних та розташованих у певному порядку елементів, які становлять її структуру, повинна містити сукупність певних логічних ета-

Рис. 2. Етапи оцінювання інвестиційної привабливості національної економіки (розроблено автором)

пів. Запропонована методика дозволяє не лише отримати адекватне уявлення щодо поточного стану інвестиційної привабливості національної економіки, а й визначити доцільність інвестування, сформувані раціональні управлінські рішення у межах визначеної мети.

У контексті управління *метою* (керівною ідеєю) оцінювання інвестиційної привабливості національної економіки здійснюється через його реалізацію визначення основних векторів макроекономічного регулювання для забезпечення інтенсифікації процесу інвестування з ціллю подальшого економічного розвитку. Результат оцінювання (адекватна оцінка) є підставою для використання у цивільному обігу об'єкта його здійснення, у даному випадку — інвестиційної привабливості як економічної категорії взагалі.

Враховуючи вищесказане, обґрунтування теоретико-методологічних засад оцінювання інвестиційної привабливості повинно базуватися на комплексі методичних підходів, методів та оціночних процедур, що направлені на вирішення завдання його здійснення. Об'єктивна оцінка дозволить вирішити питання інформатизації щодо поточного стану інвестиційної привабливості та підвищити ефективність регулюючої функції, що стане основою формування мотиваційних механізмів інвестування та розвитку національної економіки.

Оскільки розвиток національної економіки визначено керівною ідеєю оцінювання інвестиційної привабливості, слід зупинитися на виявленні основних домінант та чинників, що обумовлюють цей процес. Сьогодні серед передумов економічного зростання є не стільки наявний обсяг факторів виробництва, сформований економічний потенціал, що впливає на інвестиційне пошукання, скільки ефективність та тем-

пи, з якими нація їх створює. У цьому контексті особливого значення набуває точне визначення стратегічних пріоритетів національного зростання, заснованих на принципах *збалансованого економічного розвитку*. У зв'язку з цим має відбутися зміщення акцентів від положень, що трактують необхідність узгодження потреби в ресурсах із можливістю їх забезпечення, до положень, що підкреслюють необхідність узгодження потреби в ресурсах із *доцільністю їх використання* у сформованих умовах *на кожному з рівнів* функціонування економічної системи для забезпечення рівноважного стабільного розвитку системи в цілому.

Оскільки проблеми локального розвитку можуть викликати дестабілізацію економічного розвитку всієї системи, в контексті збалансованого національного розвитку повинна забезпечуватися органічна єдність розвитку регіонів із завданнями стабільного розвитку системи в цілому. Відповідно до цього інструментом реалізації стратегії збалансованого розвитку національної економіки має бути ефективна політика регіонального розвитку.

Оскільки елементи цілеспрямованого управління, які регламентують інвестиційну діяльність, зосереджені здебільшого на рівні регіонів, сьогодні дедалі більше посилюється значимість локалізації та дії процесів регіоналізації у формуванні сприятливого інвестиційного середовища. Особливого сенсу набуває розробка ефективного механізму регулювання інвестиційної діяльності на регіональному (мезо-) рівні. Дієвість механізмів регулювання інвестиційної діяльності, як було зазначено, має забезпечуватися функціонуванням системи оцінювання інвестиційної привабливості, основні підходи до якого та їх сукупний вплив на реалізацію поставленої мети наведено на рис. 3.

В умовах трансформаційних процесів, що сьогодні відбуваються в Україні, досягнення стратегічних цілей, покладених в основу збалансованого розвитку, може ускладнюватися порушенням закономірностей функціонування системи, визначених в стратегії під час її розробки. Це підвищує необхідність адаптації стратегії до поточної ситуації, управління економічною ситуацією у сформованих умовах. Отже, інструментом реалізації стратегії має стати інвестиційна політика, що є більш гнучкою та оперативною, враховує поточні потреби та особливості розвитку національної економіки. У рамках стратегічно визначених цілей збалансованого розвитку інвестиційна політика є механізмом їх реалізації у поточному періоді. В результаті гармонійного поєднання стратегії та політики як елементів управлінського механізму з реалізації цілей у довгостроковій та середньостроковій перспективі на кожному з рівнів управління економічною ситуацією досягається синергетичний ефект, що виявляється у досягненні максимальної ефективності від інвестування.

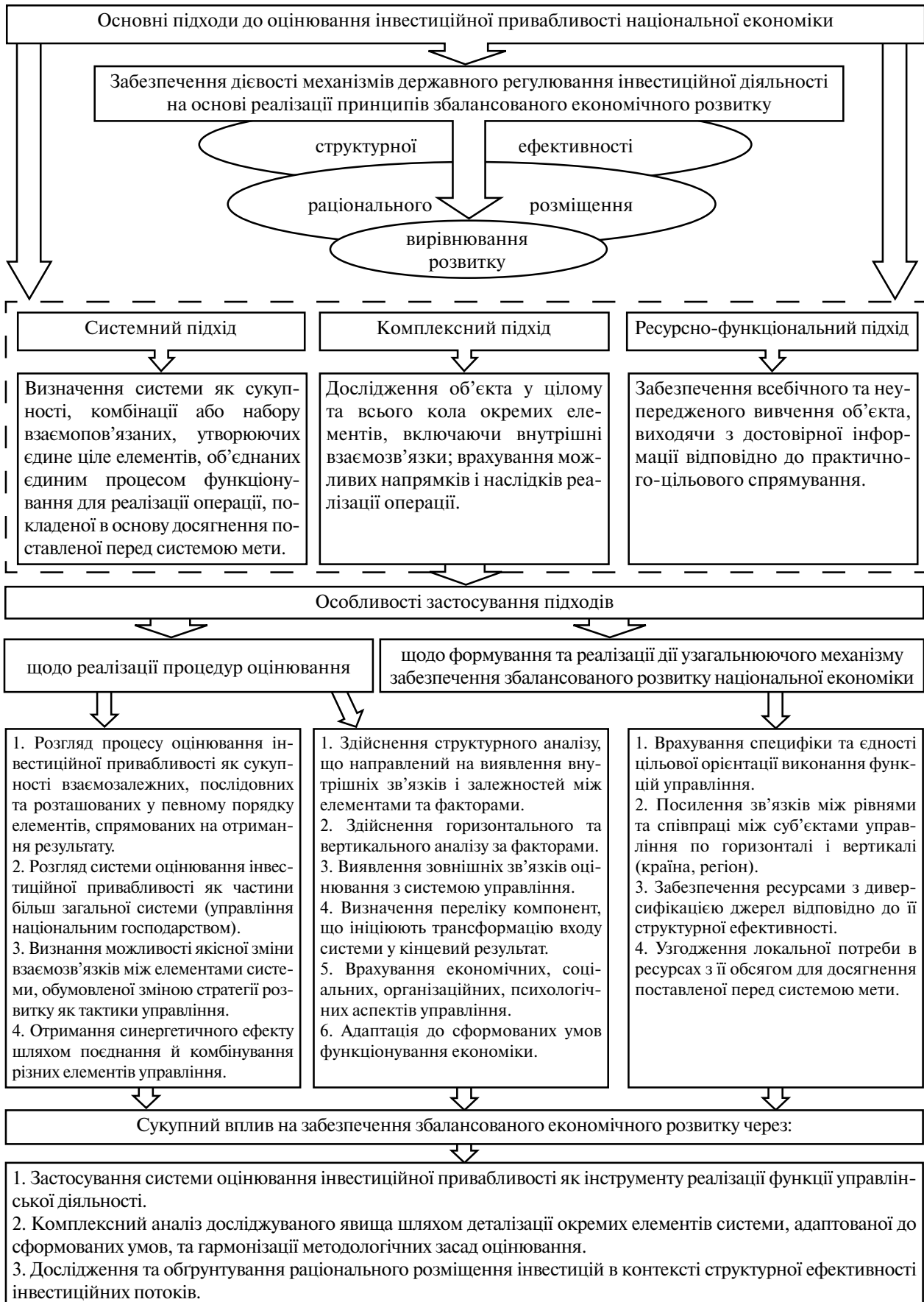

Рис. 3. Підходи до оцінювання інвестиційної привабливості національної економіки в контексті її збалансованого розвитку (запропоновано автором)

Призначенням регіональної політики в цьому випадку є адаптація обраної загальнодержавної стратегії до поточної ситуації в регіоні щодо можливості підвищення його інвестиційної привабливості. Оскільки основну функцію з виконання завдань несе адміністративний апарат, на фазі реалізації регіональна політика набуває статусу державного управління. При цьому на державу покладається функція управління економічною ситуацією через регулювання інвестиційної діяльності в окремому регіоні як елементі системи національного господарства для формування загальної інвестиційної привабливості країни з тим, щоб забезпечити збалансований розвиток системи в цілому. Це викликає необхідність розробки найдоцільнішого управлінського механізму, що забезпечував би досягнення максимальної ефективності від інвестиційної діяльності на кожному рівні.

Оскільки оцінювання інвестиційної привабливості має бути безпосередньо ув'язаним із державною регіональною політикою, його місце в управлінні економічною ситуацією в контексті збалансованого економічного розвитку схематично може бути наведене таким чином (рис. 4).

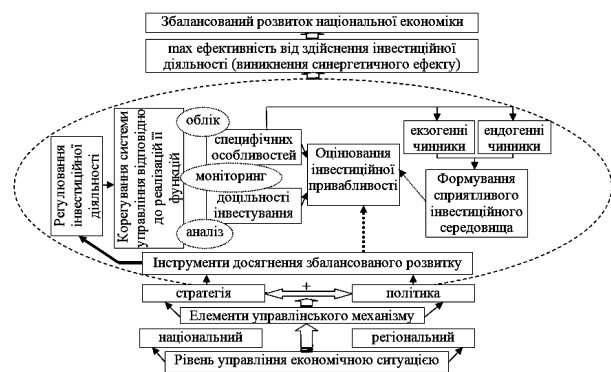

Рис. 4. Місце оцінювання інвестиційної привабливості в управлінні економічною ситуацією (розроблено автором)

Висновки. Викладена концептуальна позиція дозволяє враховувати вплив на економічне зростання ступеню урегульованості інвестиційної діяльності та ефекту від поєднання основних елементів управлінського механізму (стратегії та політики) на кожному з рівнів управління економічною ситуацією. Оцінювання інвестиційної привабливості як передумова прийняття відповідних управлінських рішень в галузі інвестування перетворюється на окремий інструмент управління, що сприяє досягненню збалансованого розвитку. У перспективі його здійснення дозволить

не лише оцінити реальний рівень інвестиційної привабливості, а й визначити доцільність інвестування, розробити ефективні управлінські рішення відповідно до сформованих умов.

Література

1. Грицаєнко І. А. Економічний прагматизм як домінанта інвестиційної політики України в інтеграційних процесах / І. А. Грицаєнко // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 2. — С. 4–13.
2. Економіка України: глобальні виклики і національні перспективи : колективна монографія / під ред. В. Ф. Беседіна, А. С. Музиченко. — К. : НДЕІ, 2009. — 492 с.
3. Dabla-Norris E. FDI Flows to Low-Income Countries: Global Drivers and Growth Implications / Era Dabla-Norris, Jiro Honda, Amina Lahreche, Geneviève Verdier // Finance and Development : The International Monetary Fund. — 2010. — June. — WP/10/132. — 38 p.
4. Campos N. F. Foreign Direct Investment and Domestic Financial Reform: A Marriage Made in Heaven? [Електронний ресурс] / Nauro F. Campos, Yuko Kinoshita // Finance and Development: The International Monetary Fund. — 2008. — March 24. — Режим доступу : <http://www.imf.org/external/np/vc/2008/032408.htm>.
5. Кожем'якіна С. М. Інвестиційне забезпечення розвитку економіки України / С. М. Кожем'якіна // Формування ринкових відносин в Україні. — 2008. — № 11. — С. 66–70.
6. Гриньов А. В. Сучасні тенденції прямого іноземного інвестування в умовах глобалізації економічного розвитку і світової фінансової кризи [Електронний ресурс] / А. В. Гриньов, К. П. Показтаєва // Економічний простір : зб. наук. праць. — Дніпропетровськ : ПДАБА, 2009. — № 25. — С. 5–15. — Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_25/grinjov.htm.
7. Малютін О. К. Концепція поліпшення інвестиційного клімату в Україні / О. К. Малютін // Фінанси України. — 2008. — № 11. — С. 64–74.
8. Носова О. В. Моделі інвестиційної привабливості: основні методики оцінювання / О. В. Носова // Агора. Перспективи соціального розвитку регіонів. — К. : Стилос, 2008. — Вип. 7. — С. 102–110.
9. Василенко В. О. Антикризове управління підприємствами : навч. посіб. / В. О. Василенко. — [2-ге вид., виправл. і доп.]. — К. : Центр навчальної літератури, 2005. — 504 с.